

Alice Barb:

„Nu facem experimente“

S-a născut la 14 februarie 1963, la Hunedoara. Între 1974 și 1982 studiază canto clasic și pianul la Liceul de Muzică din Cluj ● Este absolventă a specializărilor Actorie, în 1993, și Regie Teatru, în 1997, din cadrul Academiei de Teatru și Film „I.L. Caragiale”, București ● Semnează regia spectacolelor: **Mutter Courage** de Bertolt Brecht la Teatrul Român-American, 1995; **Privește înapoi cu mânie** de John Osborne la Studioul Casandra, București, 1996; **Cabotinul** de John Osborne (examen de licență) la Teatrul Național din București, 1997; **Împăiați-vă iubiții!** de Teodor Mazilu, la Teatrul Valah din Giurgiu și **Căsătorie în stil olandez** de Carlo Goldoni la Teatrul de Comedie, București, în stagiunea 1997–1998; **Bărbierul din Sevilla** de Beaumarchais la Teatrul de Stat din Oradea și **Don Juan moare ca toți ceilalți** de Teodor Mazilu la Theatrum Mundi, București, în stagiunea 1998–1999; **O zi de vară** de Slawomir Mrożek, la Compania OF-OFF în colaborare cu Teatrul Act, București, în stagiunea 1999–2000 ● În prezent, este director și regizor al Companiei teatrale independente OF-OFF.

Ești director al Companiei teatrale independente OF-OFF. Cum s-a născut ea?

Am înființat compania din dorința de a lucra cu prieteni și între prieteni. Anul trecut, Daniel Popescu (cu care am colaborat foarte mult în studenție) și Ada Navrot, cu care doream să lucrez, mi-au propus un proiect. Totul era bine și frumos, ei găsiseră și un sponsor, eu mi-am spart pereții apartamentului ca să avem spațiu de repetiții acasă, însă, curând, am descoperit că pentru acest proiect nu era loc suficient nici în apartament, nici în sistemul oficial. Din aceste ofuri, s-a născut ideea înființării unei companii independente. Numele s-a impus de la sine: OF-OFF.

Rapid, mi-am consultat prietenii și am alcătuit lista celor zece membri fondatori: Alice Barb (regizor), George Ivașcu, Ada Navrot, Daniel Popescu, Delia Nartea, Liviu Lucaci, Claudia Negroiu, Marius Gălea (actori), Nagy

Robert (tenor), Mădălina Tulinescu-Negrea (secretar literar). Compania are și membri colaboratori, aici lista rămânând deschisă.

Ce mi se pare foarte important în cazul nostru este faptul că această companie nu s-a născut din frustrările unor oameni care nu aveau de lucru, cu toții fiind prinși în diverse proiecte, în sistem; asta ne-a ferit de încrâncenare, de dorința de a demonstra cu orice preț că existăm. Noi existăm și înainte, dar separat. Acum existăm și împreună.

Ca strategie, am decis realizarea unor spectacole de teatru de cameră, pe texte contemporane românești și străine, cu minimum de scenografie, jucate în spații neconvenționale, bazate pe cât mai multă actorie și pe cât mai puține artificii regizorale. Nu ne-am propus să facem experimente. Nu încă.

O zi de vară este primul proiect al Companiei OF-OFF?

O zi de vară a fost realizat în cinci săptămâni, datorită ajutorului pe care l-am primit din partea mai multor prieteni și oameni de teatru (Magda Ștefănescu-Darvari, directoarea Fundației Societa Club UNESCO, Marcel Iureș, Copel Moscu, Robert Nagy, Dana Istrate etc.). Cu toții am adus lucruri de pe-acasă sau de pe la prieteni, toată lumea a făcut de toate. De asemenea, ARCUB a hotărât să sprijine financiar, cu o sumă importantă, proiectul nostru. Tuturor le suntem foarte recunoscători, inclusiv partenerilor noștri de viață, care ne-au suportat în toată această perioadă de agonie și extaz.

Cum a fost ales acest text?

Repetam cu Daniel Popescu, Ada Navrot și Liviu Lucaci proiectul inițial, când, din motive obiective, a trebuit să renunțăm la el. Am căutat în carnețelul meu de proiecte unul care să li se potrivească și mi-am adus aminte de

Mrožek, de frumusețea și profunzimea acestei tragicomedii. Le-am propus-o, le-a plăcut, am făcut distribuția, ne-am apucat de lucru și totul a mers strună.

Distribuția este bine alcătuită. Cum de te-ai gândit, însă, să-l distribui pe Liviu Lucaci într-un rol tragicomic?

Simt o adevărată bucurie să le cer actorilor și altceva decât fac ei de obicei. Cred în intuiția mea, care-mi spune că actorii talentați pot să joace orice, cu condiția să li se ceară la timp; și mai cred în dorința lor de a scoate la iveală și alte fațete ale talentului pe care îl au. Îmi place, în primul rând, să lucrez cu actorul, și încă din studenție am făcut asemenea distribuiri surprinzătoare (pentru alții, nu pentru mine): lui Daniel Popescu i-am propus, în **Mutter Courage**, un rol de comedie pe care l-a realizat foarte bine, spre surpriza profesorilor, lui George Ivașcu i-am propus un Jimmy Porter în **Privește înapoi cu mânie**, Mircea Albulescu uimește publicul de trei ani încoace, cântând și bătând step pentru prima oară în cariera lui, în spectacolul **Cabotinul** de la TNB, spectacol în care Ileana Stana Ionescu creează momente de cea mai autentică și sfâșietoare dramă.

În ceea ce-l privește pe Liviu Lucaci, distribuindu-l în rolul Neizbut, cred că l-am ajutat să-și descopere adevăratul lui gen, cel de june-prim comic, gen extrem de dificil și de care este mare nevoie în teatru.

Ca regizor, ce urmărești/propui în spectacolele pe care le realizezi?

Eu sunt un povestitor, care spune povești cu tâlc – cu oameni și despre oameni. Vreau ca poveștile mele să fie coerente, emoționante și frumoase. Vreau ca poveștile mele să ofere bucurie și speranță, echilibru, forță, armonie. Și lumină. Vreau lumină. În viață și pe scenă.

Ce părere ai despre discuțiile din ultimele vremuri pe tema teatrului alternativ sau experimental?

În primul rând, cred că termenii nu sunt bine lămuiriți sau, în orice caz, fiecare vorbește despre altceva. În ceea ce privește teatrul alternativ sau "teatrul noupreponderent non-verbal", dacă pot spune așa, cred că teatrul-dans și-a deschis deja drum în România cu spectacole foarte frumoase (**Dama cu camelii**, **DaDaDans**, **Toujours l'amour**). În ceea ce privește teatrul experimental, confuzia e totală. Din câte știu eu, în orice domeniu, experimentele (care, de altfel, sunt foarte importante) se fac în laboratoare bine închise (adică în spații speciale) și cu voluntari. Nu în public, și nu pe banii lui. Sau, dacă vrem neapărat public, atunci măcar să-i cerem acordul. Regizorul-experimentator să stea în fiecare seară la intrare și să-i întrebe pe potențialii "cobai": "Stimați domni și doamne, vreți să fiți agresati? Vreți să fiți stropiți? Vreți să fiți injurați? Vreți să fiți mânjiți cu vopsea? Vreți să fiți înecați cu fum? Vreți să vi se spargă timpanele? Vreți să fiți legați? Vreți să fiți închiși în cuști?" etc. Dacă sunt de acord să și plătească pentru asta, atunci experimentul poate să înceapă. Dacă nu, atunci e mai bine să se sfârșească înainte de a începe, pentru că, altfel, publicul acela nu va mai călca multă vreme prin sălile de teatru.

În ceea ce mă privește, mi-am făcut "experimentele" în școală: mi-am dezbrăcat și eu actorii în pielea goală, i-am tăvălit prin noroaie aduse de la Amara, i-am legat să nu se poată mișca, i-am pus să fluiera în loc să vorbească, i-am pus să joace pe întineric ca să nu se vadă și i-am agresat pe profesorii din comisiile de examen cât am putut. Eram fericiți, eu și actorii cu care lucram, eram entuziasmați, ne credeam geniali și eram ferm convinși că vom revoluționa teatrul.

A fost bine, a fost interesant, a fost

foarte important pentru noi. Dar a fost o etapă. Acum nu mai simt nevoia să revoluționez teatrul, simt nevoia să învăț meserie; vreau să devin profesionistă, vreau să nvăț legile teatrului, alea vechi și prăfuite, ca să le încalc în cunoștință de cauză, mai încolo, dacă voi simți nevoia.

Cred în experimentul teatral, cred în necesitatea lui. Dar nu făcut oriunde, oricum, oricând și de către oricine. Cu adevărat importante și de oferit publicului sunt doar experimentele regizorilor maturi, care au demonstrat ani de zile că știu foarte bine legile pe care le încalcă sau le schimbă. Celelalte sunt teribilisme care ascund, de regulă, o gravă necunoaștere a meseriei și o periculoasă supraapreciere de sine a celor care încearcă să ascundă acest lucru. În momentul în care începea fabulosul experiment numit **Trilogia antică**, Andrei Șerban era deja un regizor consacrat... Cred că, înainte de a-nceca să descoperim teoria relativității, ar fi bine să nvățăm tabla înmulțirii. Restul e gălgăie.

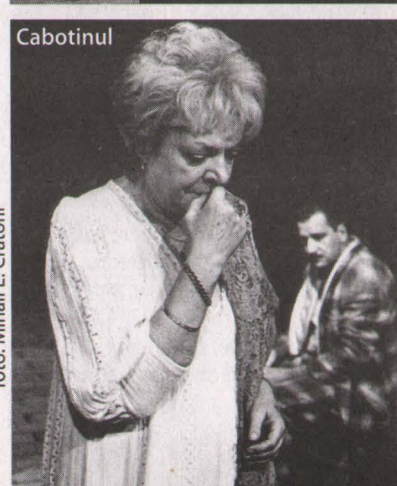
Caracteristica spectacolelor tale este sinteza armonioasă între teatru, muzică și dans. Cum privești această interferență?

Muzica și dansul sunt două forme de exprimare umană, ca și cuvântul, la fel de puternice și la fel de importante. Dacă spectacolul de teatru este "o părere despre lume și despre viață", cum nota Grotowski, atunci înseamnă că regizorul nu mai este de multă vreme un "ilustrator" de texte dramatice, iar actorul nu mai este doar un simplu "vorbitor" profesionist. În economia unui spectacol modern, cuvântul (textul dramatic) este doar unul dintre materialele cu care se lucrează. Mai există muzica, dansul, scenografia, cu formele și culorile ei, lumina și – deasupra tuturor și slujit de ele – actorul, consumându-și propria ființă în toate felurile, nu doar vorbind. De aceea îmi plac atât de mult actorii care știu să cânte, să danseze, să facă de toate. De aceea lucrez în general pe scenarii și "îmi permit" să tai din textele prea lungi, ca să dau timp actorilor să "joace", căci în teatru, de cel puțin o jumătate de secol încoace, "a juca" nu mai înseamnă neapărat "a vorbi".

Ce mă interesează, însă, în cadrul unui spectacol, este ca aceste trei forme de manifestare să fie echilibrate și cât se poate de armonios împletite, pentru a crea sentimentul de "frumos". Spectacolele bune sunt multe, dar spectacolele frumoase sunt rare și nu cred că teatrul românesc este suprasaturat de așa ceva.

Căsătorie în stil olandez

Cabotinul

Am remarcat că folosești foarte mult muzica de operă. De ce?

Sunt o "gurmandă" din acest punct de vedere. De altfel, eu însămi am studiat opera în liceu, ca soprană, iar fratele meu este tenor. Din cele opt spectacole ale mele de până acum, șapte poartă semnătura mea la capitolul ilustrație muzicală, iar cinci sunt pe muzică de operă. Singura excepție o constituie **Cabotinul**, pentru care Dorina Crișan-Rusu a compus o muzică splendidă.

Ce nu s-a remarcat, însă, este felul în care folosesc această muzică: comentariile mele muzicale nu sunt niște "potpuriuri" de arii celebre (cum nota un distins cronicar). Pentru fiecare spectacol am folosit – și folosesc – muzica unui singur compozitor, ba mai mult, o singură operă a unui singur autor. Spre exemplu, la **Împăiați-vă iubiții!** de Teodor Mazilu întreaga ilustrație muzicală era din **Turandot** de Puccini; **Bărbierul din Sevilla** de Beaumarchais era în întregime ilustrat pe muzica lui Rossini; **Căsătoria în stil olandez** de Goldoni se oficiază pe **Carmen** de Bizet, iar **Don Juan moare ca toți ceilalți** de Mazilu este ilustrată cu muzică din **Don Giovanni** de Mozart. Chiar și unde am folosit alt gen de muzică, m-am limitat tot la un singur compozitor pentru fiecare spectacol – **Privește înapoi...** a fost în întregime creat pe muzica lui Tom Waits, iar acum, în **O zi de vară**, se aud doar tangourile lui Astor Piazzola.

E adevărat că "nuanțele" sunt interesante doar pentru publicul care are cultură muzicală, dar aceste lucruri conferă spectacolului acuratețe și unitate stilistică, dăruindu-i o notă de rafinament și de frumusețe la care țin foarte mult.

Ți-a influențat vreodată publicul concepția despre spectacol, propunerea regizorală?

Da, tot timpul, și-am să-ți explic în ce mod. Dacă eu sunt un povestitor profesionist și vreau să captez atenția publicului, sunt obligată să țin cont de cel puțin trei întrebări: 1. Oare îl interesează povestea mea? 2. O înțelege? 3. Îi place felul în care i-o povestesc?

E ca într-o relație de iubire: dacă vrei să fii iubit, trebuie să iubești, dacă vrei să fii respectat, trebuie să respecti.

Care au fost momentele marcante și personalitățile artistice care te-au ajutat să te naști și să te definești ca om de teatru?

Au fost foarte multe, mulțumesc lui Dumnezeu, și mai sunt și acum. Am avut norocul să întâlnesc mari profesori, mari actori și mari regizori, atât ca actriță cât și ca regizor, și mă consider produsul acestor întâlniri. Am început prin a mă pregăti pentru

facultate cu Melania Ursu și Nae Ilescu. Apoi, încă din anul I de Actorie, ca studentă la clasa profesorului Dem Rădulescu, de la care am învățat enorm, am avut posibilitatea să colaborez cu doi mari regizori – Cătălina Buzoianu și Liviu Ciulei – jucând lângă marii actori ai Teatrului "Bulandra". Am învățat atât de mult de la ei, de parcă aș mai fi făcut o dată facultatea. Apoi a urmat secția de Regie, datorită întâlnirii cu domnul Liviu Ciulei, care m-a făcut să descopăr frumusețea gândirii regizorale, și domnului Dem Rădulescu, care m-a încurajat, primul, să fac regie.

Au început asistențele în diverse teatre, întâlnirea cu Teatrul Național încă din anul III, ieșirile în străinătate, festivalurile, examenul de licență la TNB cu doi actori consacrați: Mircea Albulescu și Ilena Stana Ionescu, intrarea în sistem, întâlnirea cu alți actori, alte teatre, alți oameni... totul a fost important și întreg procesul meu de formare a fost un fel de absorbție permanentă. N-a fost deloc ușor, n-a fost nimic idilic, intrasem foarte târziu în această meserie și a trebuit să lupt, cu mine și cu ceilalți, ca să-mi câștig un loc – dar eu sunt o femeie norocoasă și i-am avut mereu lângă mine pe mama, pe tata și pe fratele meu, Nagy Robert, iar de unsprezece ani, acestora li s-a alăturat și prietenul meu, George Ivașcu. Cu ei alături, sunt foarte puternică.

Ai privit regia ca pe o completare, o împlinire a actriței Alice Barb?

Inițial, da. Pe urmă, am realizat, lucrând, că nu le pot face foarte bine pe amândouă în același timp. Și am renunțat la actorie.

Dar ai fi tentată să joci din nou?

Depinde. M-ar amuza să joc într-o distribuție alcătuită numai din regizori, sub bagheta unui actor sau a unui critic de teatru. Ar fi un "experiment" interesant, nu crezi?

Probabil. Crezi că un regizor ar trebui să aibă și pregătire de actor?

Da. Nu cred în regizorul care n-a spus în viața lui două versuri pe scenă, măcar la grădiniță, la fel cum nu cred în antrenorul de fotbal care n-a dat cu piciorul într-o minge niciodată, măcar în curtea școlii. Dar, din câte știu eu, marea majoritate a regizorilor a avut contact cu actoria, într-un fel sau altul. Sigur că există și excepții.

Care sunt proiectele tale pentru anul acesta? În sistem și OF-sistem?

Din luna mai voi începe repetițiile în cadrul companiei la un spectacol inspirat din "La liliaci" de Marin Sorescu, cu Claudia Negroiu și Marius Gâlea, probabil la Teatrul Act. Vom participa la câteva festivaluri, și cu asta

Privește înapoi cu mânie

se vor încheia primii trei ani ai carierei mele, un fel de stagnatură în care mi-am propus să lucrez texte de comedie. Din toamnă voi intra într-o altă etapă, cu **Amadeus** de Peter Shaffer, **Cartofi prăjiți cu orice** de Arnold Wesker, **Artă** de Yasmina Reza și un spectacol de Mazilu, **Cântec vesel și ultim** (după versurile autorului). Mulțumesc lui Dumnezeu, am de lucru, sănătoasă să fiu.

Ce reprezintă pentru tine, ca actriță și ca regizor, teatrul, în general, și procesul creării unui spectacol, în special?

Întrebarea este extrem de dificilă, mi-o pun mereu și niciodată nu reușesc să-i dau un răspuns care să mă satisfacă. Voi încerca să-ți spun ce cred acum. Teatrul este o iluzie care, pentru câteva ceasuri, poate fi mai importantă decât viața însăși. Este locul în care oamenii se pot cunoaște cel mai bine pe ei înșiși și pe ceilalți, așa cum sunt, nu așa cum vor să pară. Este locul în care visele pot deveni realitate sau coșmar. Teatrul este o meserie care poate deveni artă. Teatrul este performanță. De gând, de trup și mai ales de suflet. Teatrul este o bibliotecă de suflete. De aceea, mai presus de orice, iubesc actorul care, seară de seară, își rupe o bucătică din suflet și o dăruiește spectatorilor, pentru că teatrul este mai mult decât comunicare, el este cuminăcare. De aceea, mai presus de orice iubesc repetițiile în care, zi de zi, sufletul meu se întâlnește cu sufletele actorilor și se iubesc, și se urăsc, și se caută, și se descoperă, și râd, și se ceartă, și se chinuie, și se bucură, și se sfășie pentru o fărâmə de lumină. Și din această trântă a sufletelor, la capătul tuturor puterilor și al tuturor nervilor, ia naștere ceva unic, irepetabil și magic – spectacolul. Bun sau mai puțin bun, inspirat sau mai puțin inspirat, spectacolul este un dar pe care ni-l facem unii altora, pentru a deveni mai generoși, mai frumoși. Restul (aplauze, cronici, premii, bani sau glorie) contează mai puțin. Am început să înțeleg că recompensa nu se află la capătul drumului. Este drumul însuși.

Raluca Hârta